

Кобзар О. І.,

доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри романо-германської філології
ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”,
м. Полтава, Україна
kbzar-elena@rambler.ru
<https://orcid.org/0000-0002-5975-4312>

МАКСИМИ КООПЕРАЦІЇ ГРАЙСА В АНАЛІЗІ ЛІНГВІСТИЧНОГО ОБРАЗУ ПЕРСОНАЖА ДЕТЕКТИВУ

Сучасна лінгвістична прагматика приділяє велику увагу не лише мовним одиницям, а й тим значенням, які виникають в процесі їх використання учасниками спілкування. Комунікація є цілеспрямованою діяльністю, яка в процесі створення художніх образів твору має стратегічний характер. Так, для реалізації своєї мети, мовець обирає словесну форму, найбільш притаманну даній комунікативній ситуації, будує висловлювання відповідно до свого завдання, емоційного стану комунікантів і інших екстралінгвістичних умов спілкування. У цьому випадку його мова містить певні імпліцитні елементи, що збільшують смисловий об'єм повідомлення і називаються в лінгвістиці, услід за Г. Грайсом, імплікатурами. Імплікатури є частиною комунікативної стратегії, вони містять в собі ту інформацію, яку комунікант приховано реалізує у висловлюванні за допомогою певних тактик. Така побудова діалогу, як виду тексту, що володіє певними мовними засобами і допомагає читачеві відтворити образ персонажа, ще недостатньо вивчена у філології, що обумовлює актуальність даного дослідження. Особливо це стосується детективного жанру, який наразі є затребуваним широкою читацькою аудиторією і викликає зацікавленість лінгвістів та літературознавців.

За наявності значної кількості наукових робіт, присвячених проблемі комунікації в аспекті мовних стратегій і тактик (Ю. Караулов, Л. Семененко, В. Червоних, Р. Якобсон, Р. Лакофф, Ч. Ларсен, Р. Блакар, Д. Остін, І. Мельник, Л. Павленко та ін.), а також дослідженню лінгвістичної поведінки комунікантів (Т. Анохіна, В. Богданов, М. Еванс, Л. Клочко, Дж. Скотт, Дж. Чаннелл та ін.), комплексний аналіз імпліцитної (імплікатурної) складової комунікативного акту, особливо на матеріалі певного літературного жанру, ще не був здійснений достатньою мірою. У нашій статті ми спробуємо використати дані з проблеми дослідження комунікації в аналізі лінгвістичного образу персонажу детектива. А саме, метою нашої роботи є опис того, як в детективах комунікативні акти корелюють з принципами кооперації

Г. Грайса, спрямованими на забезпечення успішності діалогу, що має велике значення для створення лінгвістичного образу персонажів. Для досягнення поставленої мети ми розглянемо теорію імплікатур і принципи кооперації Г. Грайса та випадки їх порушення як засоби характеристики комунікативної складової лінгвістичних образів персонажів взагалі і в детективі Ф. Дюрренмата „Суддя і його кат” зокрема. Такий лінгвістичний аналіз художніх образів твору дасть можливість вивчити мовні і позамовні засоби, використані автором для їх створення, виявити смислову підтекстову інформацію про персонажів, особливості їх авторської інтерпретації.

Детективна проза, належачи до найпродуктивніших жанрів ХХ століття, залишається популярною і у наш час. Як літературний жанр детектив виділяють з першої половини ХІХ ст., коли було опубліковане перше детективне оповідання Е.По „Вбивство на вулиці Морґ” (1841). Характерною рисою творів цього жанру є зображення пов'язаних з темою злочину подій, конфліктів, психологічних колізій, складного процесу розкриття злочину і торжества справедливості. Що найбільше приваблює читача детективу, так це присутня в ньому таємниця, яку він намагається розкрити самостійно, слідуючи авторським підказкам, розглядаючи психологію персонажів, чому значною мірою сприяє аналіз їхнього спілкування. Дійові особи детективу репрезентують своєю мовою певний людський тип, що поєднує в собі дані про образ людини, модель її поведінки, про особливості її мовної особистості. Зазначені елементи складають цілісну систему взаємопов'язаних і взаємообумовлених характеристик персонажів, які функціонують спільно. Досліджуючи цей аспект лінгвістики, В. Карасик виокремлює лінгвокультурний типаж – „узагальнений образ представника певної соціальної групи у рамках конкретної культури, який можна впізнати за специфічними характеристиками вербальної і невербальної поведінки і ціннісною орієнтацією” (Карасик, 2004, с. 88).

Одним з головних чинників вербальної поведінки персонажів детективів є їхнє спілкування, котре можна схарактеризувати як цілеспрямований процес, що складається з послідовних комунікативних актів. Ці комунікативні акти відповідають художньому задуму автора щодо образу його персонажа, тому вони здійснюються протагоністами усвідомлено: з урахуванням психології адресата, цілеспрямованості повідомлень, конкретної ситуації передачі інформації.

Комунікативний аспект спілкування у творах детективного жанру передбачає активний обмін його учасниками певними уявленнями, ідеями, почуттями, інтересами, настроями й установками, тобто інформацією, яка не лише передається, а й формується та уточнюється у діалозі. Спілкування між персонажами є, насамперед, їх взаємним інформуванням, що передбачає налагодження спільної діяльності. Задля її здійснення вони мають враховувати комунікативні наміри один одного, впливати один на одного засобами мови і долати комунікативні бар'єри, які виникають через об'єктивні відмінності (соціальні, політичні,

релігійні, професійні) чи спричинюються суб'єктивними психологічними чинниками (наприклад, некомунікабельність, неприязне ставлення чи недовіра партнерів та ін.).

Особливою рисою спілкування в детективному жанрі є те, що адресант, здійснюючи комунікативний акт, має на увазі значно більше, ніж він озвучує. Його мета, щоб адресат зрозумів не лише те, що він говорить, але і чому він це говорить, тобто, щоб в результаті інтерпретації його повідомлення слухач „отримав спонукання до зміни своїх уявлень про навколишній світ (інформація), або до здійснення у цьому світі потрібних мовцю змін (прохання або наказ), або до очікування якихось подій чи дій в майбутньому (обіцянка, попередження)” (Дейк, 1978, с. 293). Адресант обирає найбільш доречно в певній комунікативній ситуації мовну форму, будує висловлювання так, щоб воно вплинуло на комуніканта, направило його думки чи дії в потрібне мовцю русло. Задля зазначеної мети комунікативні акти адресанта часто містять приховані (імплікативні) інтенції, ефективно виявити і проаналізувати які дозволяє теорія імплікатур і мовної кооперації Г. Грайса.

Поняття „імплікатура” було введено у науку американським філософом-аналітиком Гербертом Полом Грайсом з метою проведення чіткої межі між тим, що говориться (saying) і тим, що мається на увазі (implying). Цей лінгвістичний феномен привернув до себе увагу дослідників після читання Г. Грайсом циклу лекцій в Гарвардському університеті в 1967 р. (у рамках William James lectures) і подальшої серії публікації. У своїх статтях науковець акцентує увагу на контекстуально обумовлених смислах, детально досліджує відмінності між значеннями одиниць мови (слів і речень) і значеннями, які мовець вкладає в ці одиниці в кожному індивідуальному акті їх використання і які, за його визначенням, „виводяться” слухачами. У статті „Logic and conversation” (Логіка і мовне спілкування) (1975) філософ розкриває поняття імплікатури як вивідного (інференцьованого), імпліцитного значення.

За Г. Грайсом, імплікатура вважається прихованою частиною значення, а поняття розмовної імплікатури пов'язане з роллю мовця, як учасника мовної взаємодії. Виходячи з цього, розмовна імплікатура утворюється не в результаті того, що сказано, а того, як сказано, тобто самого акту мовлення. Це частина значення не абстрактного речення, а конкретного висловлювання, для сприйняття змісту якого необхідно аналізувати те, що сказано прямо і що є прихованим (імпліцитним) (Грайс, 1985).

Г. Грайс виділяє два види імплікатур: конвенціональні і неконвенціональні конверсаційні (розмовні) імплікатури. Конвенціональні імплікатури (conventional implicatures) дозволяють визначати зміст завдяки співпраці учасників спілкування і наявності загального контексту. На прикладі обраного нами для аналізу детективу Ф. Дюрренматта „Палач і його кат” ми можемо продемонструвати це явище наступним діалогом:

„Wie ist der Wein dieses Jahr, Clenin? ” (*Яким є вино цього року, Кленін?*), – запитує комісар Берлах поліцейського на місці злочину, переходячи несподівано з процедури огляду на побутову тематику. Поліцейський одразу ж реагує на запитання так, як цього і хотів комісар, про що свідчить його наступна схвальна репліка:

„Gut. Wir können ihn ja dann versuchen” (*Добрим. Ми могли б його потім також скуштувати*).

„Das ist wahr, ein Glas Neuen möchte ich jetzt gerne trinken” (*Це правда, я би зараз охоче випив би склянку нового вина*) (Dürrenmatt, 1955, S. 16).

У неконвенціональних (комунікативних) імплікатурах, навпаки, прихований зміст висловлювання може значно відрізнитися від явного або навіть йому суперечити (наприклад, на запитання Чанса, що він за людина, комісар Берлах відповідає „Ich bin ein großer, alter schwarzer Kater, der gern Mäuse frißt” (*Я – великий, старий чорний кіт, який охоче жере мишею*) (Dürrenmatt, 1955, S. 21). Цікаво, що перший склад прізвища комісара перекладається як *ведмідь* (*Bär-lach*). Цей приклад підтверджує тезу Г. Грайса, що, завдяки загальним принципам раціональної комунікації, люди здатні одним реченням передати більше, ніж просто конвенціональне значення. Тому, на нашу думку, у дослідженні детективу слід акцентувати увагу, передусім, на комунікативних імплікатурах, які, формуючи зміст висловлювання, є складовою (інколи визначальною) стратегії спілкування.

Комунікативні імплікатури тісно пов’язані з принципом співпраці, або „принципом кооперації” (cooperative principle) Г. Грайса, згідно якого той, хто говорить, використовує мову максимально ефективно, раціонально і кооперативно. Науковець формулює його таким чином: „Твій комунікативний внесок на даному етапі діалогу має бути таким, якого вимагає спільно прийнята мета (напрямо) цього діалогу” (Грайс, 1985, с. 222). Саме цей принцип, на його думку, будучи підґрунтям кожного діалогу, організовує спілкування. Дотримання цього принципу очікується від усіх учасників комунікації, якщо їх спільною метою є максимально повна передача інформації та взаєморозуміння.

Слід зауважити, що принцип кооперації ґрунтується на розумінні діалогу як спільної діяльності його учасників, кожен з яких робить свій внесок у побудову успішної комунікації, орієнтуючись на спільну мету спілкування. За визначенням Сулова, „принцип кооперації підводить дієве підґрунтя під аналіз прагматичних значень і в той же час надає аналізу спілкування когнітивну орієнтацію” (Сулов, 2006, с. 108).

Виходячи із зазначеного принципу, Г. Грайс сформулював правила мовленнєвої поведінки адресанта, дотримання яких дає йому можливість безконфліктно мовно взаємодіяти з адресатом на міжособистісному рівні. Ця система загальних правил комунікації представлена чотирма категоріями з певними постулатами, які в науці називають комунікативні максими (maxims) Грайса:

1) категорія кількості (Quantity) пов'язана з тією кількістю інформації, яку необхідно передати; до цієї категорії належать постулати: „Твоє висловлювання повинне містити не менше інформації, ніж необхідно (для виконання поточних цілей діалогу)” і „Твоє висловлювання не повинне містити більше інформації, ніж вимагається”;

2) категорія якості (Quality), до якої належить загальний постулат: „Прагни, щоб твоє висловлювання було істинним”;

3) категорія відношення (Relation), з якою пов'язаний постулат релевантності: „Не відхиляйся від теми”, тобто говори те, що стосується справи;

4) категорія способу (Manner), постулат якої формулюється як: „Виражайся ясно” (Грайс, 1985, с.223-224).

З наведених характеристик бачимо, що перші три постулати вказують на те, „про що говорити”, а останній – „як говорити”. Дотримання цих постулатів свідчить про прагнення мовця урахувати комунікативні потреби адресата, зробити спілкування ефективнішим і успішнішим, завдяки комунікативній співпраці з ним.

Слід зазначити, що для дослідження лінгвістичної складової образу персонажа твору продуктивнішим є випадок порушення ним принципів мовної співпраці. Якщо це робиться свідомо, з метою справити цільовий вплив на адресата, то дозволяє зробити певні висновки стосовно характеру художнього образу. Такі порушення можуть зумовлюватися як протиріччям, яке існує між самими максимами (наприклад, максима манери вираження суперечить максимі кількості), так і навмисними діями мовця – його „комунікативними маніпуляціями” (Карасик, 2004, с. 89).

Конверсаційні імплікатури, комунікативно-стратегічний зміст яких варіюється в залежності від навмисно порушеної максими, стають засобами досягнення комунікативної мети мовця. Порушення мовцем будь-якої однієї максими чи одночасне порушення ним декількох максимум перетворюється в прагматичний механізм, який дозволяє передавати прихований зміст без залучення додаткових мовних одиниць.

Наприклад, у діалозі, коли Чанс запитав Берлаха, чи знав той, що Шмід у день своєї смерті був одягнутий у фрак, знаходимо такі відповіді:

„Das wußte ich ja gar nicht”, – sagte Bärlach („Я цього зовсім не знав”, – сказав Берлах).

„Ja, haben Sie denn den Toten nicht gesehen?” („Так, ви що не бачили небіжчика?”).

„Nein, ich liebe Tote nicht” („Ні, я не люблю небіжчиків”).

„Aber es stand doch auch im Protokoll” („Але це ж написано також у протоколі”).

„Ich liebe Protokolle noch weniger” („Протоколи я люблю ще менше”) (Dürrenmatt, 1955, S. 20).

Порушуючи тут максимум релевантності, Берлах переконаний в тому, що трансльоване ним повідомлення буде інтерпретоване адресатом як доречне і таке, що узгоджується зі принципом співпраці, хоча і не

містить ознаки раціональності та стандартної передбачуваності. Тому таке порушення мовцем максими мовної співпраці не призводить до комунікативного непорозуміння, а стимулює адресата „адаптувати” навіть явно недоречне повідомлення мовця і „перетворити” його в комунікативно кооперативне. Стосовно характеристики персонажу, ця імплікатура дозволяє дійти висновку, що комісар відчуває себе самодостатньою особистістю і фахівцем в криміналістиці, він може бути відвертим і не вдавати з себе кращого, ніж є насправді.

У діалогах досліджуваного нами детективного твору ми відмічаємо тісну взаємодію постулатів кількості і якості, оскільки коли мовець говорить, не будучи упевненим в істинності інформації, він намагається обмежити її кількість:

„Noch nichts aus Biel?” – fragte Bärlach („*Нічого нового з Білю?*” – *запитав Берлах*).

„Noch nichts”, antwortete Lutz („*Ще нічого*”, – *відповів Луц*).

„Merkwürdig”, sagte Bärlach, „dabei arbeiten die doch wie wild” („*Дивно, – сказав Берлах, – адже вони працюють, як навіжені*”) (Dürrenmatt 1955, S. 13).

В останній репліці комісара приховано, з одного боку певну недовіру до компетентності колег, з іншого – розуміння того, що в їхній професії лише наполегливий пошук може розраховувати на результат, що характеризує комісара як досвідченого фахівця своєї справи.

Прагнучи повідомити більшу кількість інформації, персонаж детективу може порушувати постулати якості, способу і релевантності, як-от у наступному діалозі:

Sie wollen mein Alibi? ” („*Вам треба моє алібі?*”)

„Nein”, sagte Bärlach („*Ні*”, - *сказав Берлах*).

„Sie trauen mir den Mord nicht zu?” fragte der Schriftsteller sichtlich enttäuscht.

„Nein”, antwortete Bärlach, „Ihnen nicht”.

Der Schriftsteller stöhnte: „Da haben wir es wie - der, die Schriftsteller werden in der Schweiz aufs traurigste unterschätzt!” (Dürrenmatt, 1955, S.77).

Як бачимо, комісар одночасно порушує три максими спілкування: відповідаючи на питання комуніканта стосовно необхідності його алібі, він обмежується лише одним словом „Ні”, що є порушенням максими кількості. Уточнивши своє запитання („*Ви не вірите, що я можу вбити?*”), адресант отримує ту ж саму відповідь, але конкретизовану („*Ні, Ви ні*”), яка порушує якість і релевантність спілкування, призводячи до його вимушеного завершення. Наразі цей діалог провокує у мовця виплиск негативних емоцій до загальних звинувачень усього суспільства у відсутності поваги до представників його професії („*Лисьменники у Швейцарії трагічним чином недооцінені*”). Завдяки імплікатурі цього діалогу ми розуміємо незадоволення персонажу власним суспільним становищем, його невпевненість у собі та залежність від думки інших.

Порушення постулату необхідної для порозуміння кількості інформації у повідомленні мовця нерідко компенсується загальним рівнем знань адресата, який накопичуються ним протягом життя або отримується в певних ситуаціях спілкування. Це дозволяє йому вгадувати наперед і закінчувати думки співрозмовника, передбачати хід подій:

„Ist bei dir einmal eingebrochen worden, Fritz?“ fragte der Kommissär.

„Wie kommst du darauf?“

„Nur so“.

„Einmal war mein Schreibtisch durcheinander“, gestand Hungertobel, (Dürrenmatt, 1955, S. 88).

Цей діалог слугує прикладом порушення максимум кількості та релевантності, а з точки зору оформлення висловлення є розчленуванням потенційно синтаксичного цілого. На успіх такого комунікативного акту впливає той фактор, що співрозмовники ставляться один до одного як до рівноправних партнерів по спілкуванню. Вони дотримуються принципу співпраці в діалозі, що дозволяє їм по чергово розвивати тему розмови, реагуючи навіть на неповні репліки один одного. Постільки обидва учасники діалогу володіють ситуацією, вони можуть використовувати синтаксично неповні висловлювання, називаючи лише істотні смислові компоненти, що характеризує їх як друзів, які розуміють одне одного з півслова.

Тобто, імплікатура, як контекстуально ускладнене повідомлення через недотримання принципу співпраці, містить додаткову інформацію про мовця, котрий спричинює таке ускладнення з метою здійснення комунікативного впливу на адресата. Також вона дозволяє отримати додаткову характеристику адресата, котрий має сприйняти змістовно ускладнене повідомлення і вірно (контекстуально) його інтерпретувати.

Отже, зазначимо, що принципи кооперації Г. Грайса (чи їх порушення) дозволяють виділити і проаналізувати використовувані в комунікативних актах імплікатури, визначити їх значення і роль в мовній поведінці комуніканта, тому можуть ефективно використовуватися для аналізу лінгвістичного образу персонажу художнього твору. Перспективним вбачається застосування даної методики лінгвістичного аналізу до текстів різних жанрів (наприклад, драматичних).

Список використаної літератури

- 1. Велівченко В. О.** Порушення принципу співпраці як спосіб імплікатурного вираження емотивного змісту (на прикладі сучасного англомовного дискурсу). *Мовознавчий вісник: зб. наук. праць*. Вип. 12-13. Черкаси: Вид-во ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2011. С. 277-281.
- 2. Грайс Г. П.** Логика и речевой общение. *Новое в зарубежной лингвистике. Вып. XVI*. М.: Прогресс, 1985. С. 217-237.
- 3. Дейк Т. А.** Вопросы прагматики текста. *Новое в зарубежной лингвистике*. М., 1978. Вып. 8: Лингвистика текста. С. 259-336.
- 4. Карасик В. И.** Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М.: Гнозис, 2004. 390 с.
- 5. Суслов И. П.** Лингвистическая прагматика. М.: АСТ: Восток-Запад, 2006. 200 с.

6. Dürrenmatt F. Der Richter und sein Henker. Hamburg: Rowohl Taschenbuch Verlag, 1955. 120 s.

References

1. Velivchenko, V. O. (2011). Porushennia pryntsypu spivpratsi yak sposib implikativnoho vyrazhennia emotyvnogo zmistu (na prykladi suchasnoho anhlomovnoho dyskursu) [Implicature Realization of Emotive Meaning in Conflict Communicative Situations (as instantiated in modern English)]. *Movoznavchyi visnyk: zbirnyk naukovykh prats – Linguistic Bulletin: a collection of scientific works*. Cherkasy: Vyd-vo CHNU im. B. Khmelnytskoho, 12-13, 277-281 [in Ukrainian]. **2. Grajs, G. P.** (1985). Logika i rechevoj obshchenie [Logic and conversation]. *Novoe v zarubezhnoj lingvistike – New in foreign linguistics*. M.: Progress (Vols. 16) (pp. 217-237) [in Russian]. **3. Dejk, T. A.** (1978). Voprosy pragmatiki teksta [Questions of the text pragmatics]. *Novoe v zarubezhnoj lingvistike – New in foreign linguistics*. M. (Vols. 8) (pp. 259-336) [in Russian]. **4. Karasyk, V. Y.** (2004). Yazykovej krug: lichnost', koncepty, diskurs [Language circle: personality, concepts, discourse]. M.: Gnozis [in Russian]. **5. Suslov Y. P.** (2006). Lingvisticheskaya pragmatika [Linguistic pragmatics]. M.: ACT: Vostok-Zapad [in Russian]. **6. Dürrenmatt F.** (1955). Der Richter und sein Henker [The Judge and his Hangman]. Hamburg: Rowohl Taschenbuch Verlag [in German].

Кобзар О. І. Максими кооперації Грайса в аналізі лінгвістичного образу персонажа детективу

У статті розглянуто специфіку формування лінгвістичного образу персонажа детективу за допомогою його комунікативних актів. Проаналізовано досвід використання теорії імплікатур та кооперації Грайса в аналізі комунікативної стратегії мовця. Встановлено, що для реалізації своєї мети, мовець обирає словесну форму, найбільш притаманну даній комунікативній ситуації, буде висловлювання відповідно до свого завдання, емоційного стану комунікантів і інших екстралінгвістичних умов спілкування. У цьому випадку його мова містить певні імпліцитні елементи, які збільшують смисловий об'єм повідомлення. Показано, що спілкування персонажів детективу є цілеспрямованим процесом, що складається з послідовних комунікативних актів, які здійснюються усвідомлено. Вони враховують психологію адресата, мету повідомлень, конкретну ситуацію передачі інформації. Таке спілкування передбачає активний обмін його учасниками певними уявленнями, ідеями, інтересами й установками, які допомагають їм впливати один на одного засобами мови і долати комунікативні бар'єри. Адресант, здійснюючи комунікативний акт, має на увазі значно більше, ніж він озвучує, наповнює його прихованим змістом. В результаті інтерпретації його повідомлення слухач має змінити свої уявлення, так, як це потрібно мовцю, або здійснити очікувані ним дії. В результаті дослідження з'ясовано, що принципи

кооперації Г. Грайса (чи їх порушення) дозволяють виділити і дослідити використовані в комунікативних актах імплікатури, визначити їх значення і роль в мовній поведінці комуніканта, Такий лінгвістичний аналіз дає можливість вивчити мовні і позамовні засоби, використані автором для створення художніх образів, виявити смислову підтекстову інформацію про персонажів, особливості їх авторської інтерпретації, тому може ефективно використовуватися для аналізу лінгвістичного образу персонажу твору.

Ключові слова: комунікація, мовець, адресат, максими кооперації, конверсаційна імплікатура, підтекст.

Кобзарь Е. И. Максими кооперации Грайса в анализе лингвистического образа персонажа детектива

В статье рассмотрена специфика формирования лингвистического образа персонажа детектива с помощью его коммуникативных актов. Проанализирован опыт использования теории импликатур и кооперации Г. Грайса в анализе коммуникативной стратегии говорящего. Установлено, что для реализации своей цели, говорящий избирает словесную форму, наиболее подходящую для данной коммуникативной ситуации, строит высказывание в соответствии с поставленным заданием, эмоциональным состоянием коммуниканта и другими экстралингвистическими условиями общения. В этом случае его речь содержит определенные имплицитные элементы, которые увеличивают смысловой объем сообщения. Показано, что общение персонажей детектива является целеустремленным процессом, состоящим из последовательных коммуникативных актов, которые осуществляются осознанно. Они учитывают психологию адресата, цель сообщений, конкретную ситуацию передачи информации. Такое общение предусматривает активный обмен его участниками определенными представлениями, идеями, интересами и установками, которые помогают им влиять друг на друга средствами языка и преодолевать коммуникативные барьеры. Адресант, осуществляя коммуникативный акт, имеет в виду значительно больше, чем он озвучивает, наполняя его скрытым смыслом. В результате интерпретации его сообщения слушатель должен изменить свои представления, так, как это нужно вещателю, или осуществить ожидаемые им действия. В результате исследования выяснено, что принципы кооперации Г. Грайса (или их нарушение) позволяют выделить и исследовать используемые в коммуникативных актах импликатуры, определить их значение и роль в языковом поведении коммуниканта, Такой лингвистический анализ дает возможность изучить языковые и внеязыковые средства, использованные автором для создания персонажей, выявить смысловую подтекстовую информацию о персонажах, особенности их авторской интерпретации, потому может эффективно использоваться для анализа художественных образов произведения.

Ключевые слова: коммуникация, вещатель, адресат, максими кооперации, конверсационная импликатура, подтекст.

Kobzar O. I. Grice's cooperation maxims in the analysis of the linguistic image of a detective's character

The article considers the forming specific of the linguistic image of a detective character by means of his communicative acts. The using experience of G. Grice's implicature and cooperation theory in the analysis of the communicative strategy of the speaker has been analyzed. It has been established that for realization of his aim, the speaker chooses the verbal form that is most suitable for the given communicative situation, builds the statement in accordance with the task, the emotional state of the communicant and other extra-linguistic conditions of communication. In this case, his speech contains certain implicit elements that increase the semantic volume of the message. It has been determined that the communication of the detective's characters is a purposeful process consisting of successive communicative acts that are carried out consciously. They take into account the psychology of the addressee, the purpose of the messages, the specific situation of the information's transfer. Such communication provides for the active exchange of its participants with certain ideas, interests and attitudes that help them influence each other by means of language and overcome communication barriers. The addressee, carrying out a communicative act, has in mind much more than he says, fillies it with hidden meaning. As a result of interpreting his message, the listener should change his ideas, as the broadcaster needs it, or carry out the actions how he expects. As a result of the study, it was found that the principles of G. Grice's cooperation (or their violation) allow us to identify and study the implicatures used in communicative acts, to determine their meaning and role in the linguistic behavior of a communicant. Such linguistic analysis makes it possible to study the linguistic and extra-linguistic means used by the author to create of artistic images, to reveal semantic subtext information about the characters, the features of their author's interpretation. Therefore it can be effectively used to analyze the linguistic image of the character in a work.

Keywords: communication, broadcaster, addressee, maxims of cooperation, conversational implicature, subtext.

Стаття надійшла до редакції 13.10.2019 р.

Стаття прийнята до друку 15.10.2019 р.

Рецензент – д.філ.н., проф. Моїсеєнко О. Ю.